

LETO—YEAR XVI.

Črna lista
za 22.05.

Registered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917.

Chicago, Ill., ponedeljek, 8. oktobra (Oct. 8), 1923.

Subscription \$5.00
Yearly

ŠTEV.—NUMBER 236.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

GOMPERS PODIJA VSA-
KO NAPREDNO IN
RADIKALNO IDEJO.

Industrijski unionizem, priznanje sovjetske Rusije in ustanovitve velike in enotne politične delavske stranke, vse te prisadene bodo poročane.

IN TAKO BODO BLA DELAV-
SKE MASE SE VEDNO PO PO-
TI RAZCEPLJENOSTI IN POLI-
TIČNE OSEMURNIŠTVO.

Portland, Ore. — Došim priznanje na obeh straneh, da bodo tri glavna vprašanja splošnega zanimanja, in sicer industrijski unionizem, priznanje sovjetske Rusije in ustanovitev velike kmečko-delavske politične stranke na podlagi narodnega obsega — o čemer imajo delegatje na sedaj se vršči konvenciji Ameriške delavske federacije odločiti, rešena v smislu zastarele in starokopitne politike Samuela Gompersa, to se pravi, da bodo vsa tri vprašanja poročena, muči se vseeno nočundar starega Gompersa napredno in radikalno gibanje v vrstah konservativnega delavstva.

Kakšno stališče bodo Gompersovi pristaši zavzeli napram stajanjemu političnemu uspehu v Minnesoti?

Kakšen učinek je imela komunistična propaganda v zadnjem letu?

Ali se bo unionizem razvijal in raste v sedanji smeri, ali prihaja polagoma levo krilo na krmilo?

Samuel Gompers nima nobenega straha. On misli, da polje še vedno po njegovih zastarelih nazorih. Pred sabo vidi konvencijo v smeri svojih starokopitnih nazorov delavske armade desetih milijonov v prihodnjem desetletju.

Gompers je povedal delegatom, kakaj se delavstvo proti priznanju sovjetske Rusije, v izdaji organizacijskega glasila za ta mesec.

"Delavska republika!" vzklikne Gompers s posmehom. "Na Ruskem ni proletarske diktature. Tamkaj je diktatura nad proletarijatom, diktatura, ki je še ni bilo nikjer na svetu, diktatura, ki jo podpira rdeča armada, dobro hranjena in izborna izveščana. Taka more biti verna svojim delodajalcem."

"Če bi sovjeti omejili svoje delovanje le na Rusijo, bi jaz dejal: Naj imajo sovjetizem! Ali sovjeti niso uničili samo ruskih uni, nego si tudi prizadevajo strmo gneti vsako demokratično vladno, posebno še vladno Združenih držav."

"Večina newyorških bankirjev je za sovjetsko Rusijo. To se utegne malo čudno slišati, ali jaz sem v stanu dati vsakomur na razpolago celo listo takih bankirjev. Ti so za sovjetsko Rusijo, ker bi radi trgovali z Rusijo pod zaščito in varstvom naše vlade."

Prvi javni napad Gompersovega programa je priobčen v posebni izdaji delavskega lista "Voice of Labor", ki je glasilo ameriške delavske stranke in ki ga urejuje Charles Ruthenberg iz Chicaga. To posebno izdanje so razdelili med delegate v konvenciji dvorani. V dotičnem članku je naznanjeno, da se pričinja boj proti birokraciji Ameriške delavske federacije.

Vsaka lokalna unija, vsaka mestna osrednja organizacija je pozvana, naj pošlje v Portland brzojavko, v kateri naj zahteva priznanje sovjetske Rusije. V tištem članku je tudi vključen poziv za eno veliko unijo v vsaki industriji, da bi se tako delavci laže borili za svoje pravice.

Kakor je rečeno, so se izjavilo za te smotne več mednarodnih unij, petnajst državnih federacij in cela vrsta mestnih delavskih organizacij, med katerimi je tudi čikaška delavska federacija, in pa na tisoče krajevnih unij. Portlandski delavski svet, pennsylvanjska federacija in montanski delavski svet, vse te organizacije so predložile vsako svojo resolucijo, v kateri se ogreva delavstvo za omenjene cilje. Nekateri pravijo, da bodo vse te resolucije poročane

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Gompers, nezmožen za razumevanje novega časa, obmetava napredne delavce z blatom.

Oklahomski kukluki sklicali postavljajo na izredno sejo. Irci obmetali Lloyda Georga v New Yorku z jajci.

Kukluki invadirali Boston.

Inoseststvo.

Kaos v Nemčiji se meša dalje. Stinnes in Stresemann sta se aprila. Socialistični vodje delajo kompromise.

Angleški zunanji minister je zopet razjezil Francoze.

Nov potres na Japonskem. Okrožje s Tokijom vred se pogreza.

Sovjetska vlada zahteva od Finske pol milijona zlatih rubljev odškodnine za ubitga komisarja. Poročila iz Rige se glase, da Rusija mobilizira radi krize v Nemčiji.

BOGABOJEČI IRCI OB-
METAVAJO LLOYDA
GEORGA Z JAJCI.

Bivši angleški ministri predsednik je v petek došel v New York ter dejal, da ni liga narodov pravo sredstvo za vzpostavitev miru.

NA TISOČE IN TISOČE LJUDI
JE POZDRAVIL ANGLEŠKEGA
DRAVNIKA.

New York, N. Y. — Ko je bivši ministri predsednik Lloyd George odhajal v petek zvečer iz njegove newyorške gledališča v svojo družbo, ga je pozdravila tisočev množica ameriških in angleških ljudi. On sam ni bil zadet, ali mnogi navzoči ljudje so se lahko prepirali ob tej priliki, kako se slove počuti, če ga polniš svojat neolikanih in fanatičnih Ircev omeče s gnillimi jajci.

Policija je nemudoma stopila v akcijo ter razpila tisto neotesano katoliško drhal.

Med predstavo so irski republikanski pristaši paradirali mimo gledališča v avtomobilih, kričali kakor divjaki ter razdeljevali pamflete, v katerih je napadala Lloyd George.

Ko se je peljal v mestno hišo takoj po svojem prihodu v mesto, je policija odvzela ženskam bandere, na katerih so bili napadani in aramotni napisi, naperjeni proti dospevшему bivšemu angleškemu ministru predsedniku radi njegove politike — v irskem vprašanju.

Ko je znameniti angleški vojni ministri predsednik David Lloyd George v petek prvič stopil na ameriška tla s poslanico, v kateri se zahvaljuje američanu narodu za njegovo prispevanje k stari pravdi za svobodo in poizvilja k enotnosti in slogi v delovanju za demokratično in ohranitev svetovnega miru, ga je navdušeno pozdravilo na tisoče in tisoče ljudi.

V govoru, ki ga je imel angleški gost na mestu, kjer ga je pozdravil županov namestnik Hulbert, in v besedah, ki jih je govoril na pojedini, prirejeni v Biltmuru, je pozval Ameriko, naj poži Evropo, kako se da doseči svobodo in demokratično, kar oboje je naredilo ameriški narod tako velik.

Lige narodov ne smatra Lloyd George več za sredstvo svetovnega miru, to pa zato ne, ker ni mogla rešiti laško-grškega spora.

Evropa je v obupnem položaju, je dejal. Ali bo za vendarle okrevala ter se postavila na trdno nogo. Potem pa je še pristavil: Po mojem mnenju se bodo oblikovali razpodi, in Amerika in Evropa bosta hodile roko v roki s mirom na zemlji in dobro voljo med ljudmi.

(Dalje na 3. strani.)

OKLAHOMSKA POSTA-
VOAJA SKLICANA
NA IZREDNO SEJO.

Legislatura se snide dne 17. oktobra v smislu zadnjih izrednih volitev, da javno obtoči governorja Waltona.

OKLAHOMSKO ŠENSTVO BO
RAJE PODPIRALO GOVER-
NERJA V NJEGOVEM
BOJU.

Oklahoma City, Okla. — V petek je bil izdan poziv, s katerim sta sklicani obe hiši oklahomske legislature ali postavljajo na zborovanje, da preišče ta postopanje governorja Waltona v uradni zadevah in ga postavi na javno zatočino klop.

Čas tega zborovanja je določen na sredo dne 17. oktobra.

Storjeni so tudi koraki za uvedbo sodnega postopanja proti vsem tistim, ki se se protivili torkovim volitvam na podlagi Waltonovih odredb.

Tiste uradnike, ki so se ravno li po governorjevih ukazih, nameravajo odločiti, druge pa bodo obtožili kriminalnih prestopkov.

Nekateri ženske so zelo nevoljne, ker ni bil sprejet ustavni amandment, po katerim bi se dalo voliti tudi ženske v vse državne urade, in se bodo pridružile governorju Waltonu v boju za preprečitev potrditve volilnih izidov, kakor se je izrazila mra. R. I. Fitch iz mesta Muskogee.

"Ženska pravica je žrtvovana radi političnega spora možkih na zadnjih izrednih volitvah," je rekla.

Zaščitanje, na katerem bo šlo za izpremembo začasne sodne prepovedi, dane governorju Waltonu na okrožnem sodišču, s katero namerava governor preproči zborovanje generalne skupščine, je določeno na prihodnji tork.

Curzon je zopet razje-
dil Francoze.

Angleški zunanji minister je dejal, da je Francija kriva dvoletnih smešjav v Evropi.

London, 6. okt. — Lord Curzon, angleški minister zunanjih zadev, je večerj dejal na konferenci ministrskih predsednikov britskih dominijev, da Velika Britanija se ni podala Franciji glede poruške krize, Curzon je govoril tri ure, toda samo gotovi izpiski njegovega govora so objavljeni.

Curzon je tudi rekel, da Anglija še vedno zahteva, da se upošteva njena beseda pri vseh korakih, ki jih misli storiti Franciji glede porušanja z Nemčijo. Anglija čaka, da pride Francija s kakim načrtom, o katerem lahko razpravljajo vsi zavezniki. Načrt mora priti hitro, ker čas je drag. Zdaj je vrsta na francoski vladi, da pove kaj misli storiti v prihodnosti, da je kapitulacije v Poruhruju. Angliška vlada ne bo prej storila nobenega koraka, dokler se ne oglasi Francija.

Curzon je dejal odkrito, da je Francija zakrivila večidel sitnosti in kosa v Evropi v teku zadnjih dveh let; Francija je največ kriva — je rekel — da so Turki dobili nazaj Carigrad in vzhodno Tracijo.

Pariz, 6. okt. — Curzonov govor je silno razpalil francoske uradne kroge. Vladni listi zopet izlivaajo vitriol na Anglijo, pišejo, da je napetost med Anglijo in Francijo zopet tam, kjer je bila 13. avgusta.

"Matin" je priobčil izjavo, ki je brčkone uradnega izvora, da Francija ne stori nobenega koraka k obnovi reparacijskih pogajanj. Nemčija je na vrsti, da naredi ponudbo.

Papež pripozna sovjetske?

Madrid, 6. okt. — Španska vlada je izvedela, da Vatikanski krmalu pripozna sovjetsko vladu v Moskvi. Sovjeti se obljubili dati katoliški cerkvi mnoge posebne privilegije v Rusiji. Ameriški duhovnik Walsh je vodil pogajanja v Moskvi.

NOVOZELANDSKI RUDARJI
ZA AMALGAMALJO.

Wellington, N. Z. — (Feder. Press.) — Delegatje Zveze novozelandskih rudarjev so sklicali na tukajšnji konferenci, da se ima sedanja stara organizacija preustrojiti v industrijsko unijo, v kateri bodo združeni vsi delavci, ki delajo v rudnikih in na površju v zvezi s rudniki. Krajevne unije se izpremenijo v okrožne industrijske svete.

SOMERSETSKI RUDAR-
JI SPOZNANI KRIVIM.

Obtoženi so bili razstreljenja mosta v Jeromu in porotniki so verjeli špijonu.

Somerzet, Pa. — (Feder. Press. Poroča Tom Tippet.) — Zadnje dejanje velike somersetske stavke rudarjev se je odigralo 29. septembra pred sodiščem, ko je porota razsodila, da je pet obtoženih rudarjev krivih razstreljenja železnikega mostu blizu Jeroma. Most, po katerem so družbe prevažale skebaki premost, je bil dinamitiran v noči 17. julija t. l. Dva obtožena sta bila opoščena po sodniku takoj v začetku obravnave. Sodnik je tudi opozoril porotnike glede ostalih obtožencev, da edina "evidenca" proti njim je izpoved Sloveka, ki je sam priznal, da je kriminalce.

Rudarji so imeli 50 prič, ki so izpovedale, da so videli obtožence v dotični noči v krajih, ki so daleč proč od porušenega mosta. Med pričami so bili trgovci in nekateri drugi podjetniki. Vse to ni nič pomagalo. Država je imela eno samo pričo v osebi kompanjakega špijona Johna Gudlakega, ki je izjavil, da je bil član unije in da je v družbi obtoženih sedmih rudarjev prisostvoval razstreljenju mosta.

Porota je verjela špijonu. Kompanija je hotela, da so rudarji pokriveni za vsako ceno, zato je skrbela, da so bili izbrani "pravi" porotniki.

Obravnava je trajala štiri dni. Obtoženci, ki so na prostem pod porokom, bodo zahtevali novo sodniško razpravo.

V bodoči vojni bodo
metali strele.

Sloveči elektriciisti izjavili na zboru, da kmalu bo možno metati strele preko morja in kontinentov.

Del Monte, Cal. — Presenetljiva odkritja v znanosti o električni sili so prišla na dan na konvenciji Ameriškega inštituta električnih inženirjev, ki se je vršila tukaj te dni.

Profesor Harris J. Ryan s Stanfordke univerze je naznanil, da je odkril nov zakon, tikačjo se električne iskre. Ryan je rekel, da strokovnjaki zdaj lahko proizvajajo električno silo s tolikimi volti, da je mogoče vreči uničujočo iskrro v podobi strele v večjo daljavo.

Robert Sibley, prejšnji predsednik omenjenega inštituta, je dejal, da odkritje novega naravnega zakona pomeni, da bo v bodočih vojnah mogoče metati električne strele preko kontinenta in preko Atlantičnega in Pacifičnega oceana.

"Dr. Steinmetz je že proizvedel v laboratoriju električno iskrro, ki ima milijon voltov, in najmanjšega dvoma ni, da bomo kmalu proizvajali iskrro, ki bo imela tri do štiri milijone voltov. Sila, ki je zapopadana v toliki množini voltov, more uničiti vse, kar zadene," je rekel Sibley.

Ryan je nadaljeval, da je že danes možno proizvajati električno silo, ki daleč prekaša 22.000 voltov. To število se je doslej smatralo za najvišjo voltošo, ki se more poslati po žici.

Dr. Charles P. Steinmetz je tudi poročal o novih iznajdbah za na polju elektrotehnike.

VREMJE.

Chicago in okolice. — V torko janno, malo spremembe v temperaturi. Vetrovi največ s jugovzhoda. Solnčni vzhod ob 5:54, zahod ob 5:22.

POLITIČNI KAOS V
NEMČIJI SE MEŠA
DALJE IN DALJE.

Zdaj poročajo, da sta Stinnes in Stresemann aprila in prejšnje vlada se vrne h krmilu, toda brez Hilferdinga.

DRUGA VEST SE GLASI, DA SO
SOCIALISTI PRIVOLILI V
ODPRAVO OSEMURNIKA.

Berlin, 6. okt. — Politična smešnja v Nemčiji je vedno večja. Vesti se križajo kakor bliski in druga druga pobijajo.

Danes poročajo, da sta se aprila Stinnes in njegov pobočnik Stresemann, Stinnes hode, da je vojska, finančna in ekonomska diktatura v rokah industrialcev in monarhistov, Stresemann se pa zaveda, da so socialisti veliko bolj nevarni, če so zunaj vlade in parlamenta, kakor pa če jih ima v vladi in deli s njimi odgovornost.

"Deutsche Allgemeine Zeitung", Stinnesovo glavno glasilo, je večerj začela silovito napadati Stresemanna in njegovo spraviljivo politiko. To je dokaz, da sta si Stresemann in Stinnes zopet v lašeh. Kakor izgleda v tem trenutku, želi Stresemann, da ostane koalicijska vlada, v kateri bodo tudi socialisti, pripravljen pa je dati Stinnesu eno koncesijo: vzeti socialistično finančno ministrstvo in ga dati Sloveku, ki ne pripada nobeni stranki. Ta njegov kandidat je Halmar Schacht.

Nacionalisti, ki so pripravljeni sodelovati v direktoratu s industrialci vred, pa zahtevajo, da mora biti parlament razpuščen, drugače ne stopijo v vlado; nacionalisti smatrajo parlamentarno vladu za slabo in ne vedo nič aliati o parlamentu.

Socialisti — kakor se glase poročila — zahtevajo "parlamentarno diktaturo" in so menda pripravljeni žrtvovati finančnega ministra Hilferdinga in osemurni delavnik, toda zadnjega je v principu, to se pravi: osemurnik se začasno odpravi, kjer je absolutno potrebno drugod, pa ostane.

Berlin, 6. okt. — Danes je razvidno, da se Stresemannov kabinet, ki je v sredo podal ostavko, zopet vrne, izvzemši dveh ministrov. Finančnega ministra, socialista Hilferdinga, ki je bil industrialcem največji tren v peti, zamenja Halmar Schacht, ravatelj darmsdatske banke, dr. Rabethge pa nadomesti ministra ekonomije Raumerja.

Stresemann je odločil svoj prejšnji načrt za nadstrankarski direktorat, ko je uvidel, da se politični položaj poslabša, če se razpusti parlament. Rekonstruirana vlada bo danes predlagala, da parlament poveri koalicijski vladi izjemno diktatorsko oblast. Ker so trije socialisti pridržani v vladi, upa Stresemann, da bodo socialisti glasovali za predlog.

Drugi faktor, ki je zelo iztrenil Stresemanna in ga odvrnil od sklepa glede razpusta parlamenta, je nota francoske vlade, ki je baje večerj prispela v Berlin. Poincare pravi v noti, da je rovarjenje "črne garde" v Nemčiji dokaz, da Nemčija še ni razorožena kakor zahteva pogodba, zato mora nemška vlada skrbeti, da se izvrši razorožitev.

Hugo Stinnes je bil večerj v Poruhruju. Obiskal je barona Kruppa v želi, v katero so ga zaprli Francozi za 15 let in potem je konferiral s generalom Degouttejem. Stinnes se je vozil v avtomobilu, katerega mu je dal na razpolago francoski generalni štab.

Rusko-finska kriza.

London, 6. okt. — Rusija in Finska imata enako krizo, kakršna sta imeli Italija in Grška. Finci so pred nekaj dnevi ubili ruskega razmejitvenega komisarja Lavrova, ki je bil na delu v Kareliji. Lavrov je bil napaden in ubit na finskih tleh, ko se je peljal s vlakom ob meji. Trije drugi sovjetski komisarji so bili ranjeni.

Sovjetska vlada je zdaj poslala noto Finski, zahtevajoč pol milijona zlatih rubljev odškodnine za ubitga komisarja.

BARONI PREMOKA ZAPRLI
ROV KLJUB POGODEBI.

Morgantown, W. Va. — (Fed. Press.) — New England Fuel and Transportation kompanija je zaprla svoj premostovnik v Everetvillu. Družba ima pogodbo z unijo rudarjev in v pogodbi je točka, da rudarji ne izvajajo več ko dve luknji v delovnem prostoru. Družba pa zahteva, da rudarji izvajajo tri luknje, kar je proti pogodbi. Ker se rudarji nečejo podati, je družba zaprla vse rudarje in zaprla rov.

(Nov dokaz, koliko je kapitalistom do "svetosti pogodbe", katere se pa delavci morajo držati do zadnje pike kot zahteva fosilizirani Gompers.)

KUKLUKSI INVADIRALI
NOVO ANGLIJO.

Moč maskirane organizacije raste v Massachusettsu in v drugih državah na vzhodu.

Boston, Mass. — (Feder. Press.) — Kuklukiški je udril v Massachusetts in naznanil, da njegov namen je, okupirati vse novoangliške države na vzhodu Združenih držav. Pred nekaj tedni je to država presenetila vest, da so kuklukiški smagali pri občinskih volitvah v Portlandu, Me. in si osvojili mestno upravo. Par dni pozneje je prišlo naznanilo, da je izdelan načrt za okupacijo Nove Anglije. Mnogi kuklukiški se odprto bahajo s svojim članstvom.

Zadnji teden v septembru so klanovec javno zborovali v Worcesterju, Mass., kljub opoziciji mestnih uradnikov in občinstva. Župan Sullivan je hotel preprečiti zborovanje; zahteval je od lastnika dvorane, naj odpove prostoru. Ko se mu je to izšlo, je naznanil, da bo policija skrbela za mir. Brez nalaga val meščani so se abrali pred dvorano, zabavljali in protestirali so na glas in metali smrdljive bombe. Večji oddelek državne policije in lokalni policisti so stali v bližini, toda nemirov ni bilo. "Kilgus" Farnsworth iz Maine je dejal na zborovanju, da imajo klanovec tisoč svojih mož za obrambo.

Med drugim je "kilgus" tudi rekel, da je klanovska zmaga v Oklahomi zagotovljena. "Oklahoma je 75 odstotkov naša in mi kmalu dobimo državno upravo v naše roke."

Prihodnji javni shod klanovcev bo menda v Bostonu, kjer je veliko število katoličanov. Zborovanje se vrši enkrat na mesec, dasiravno je opozicija proti kuklukumom tukaj zelo velika. Župan Curley je še naznanil, da ne sme biti klanovskega shoda v Bostonu; zagrozil je lastnikom dvorane, da kdor odda prostore klanovcem, izgubi licenco.

Do danes še ni bilo nemirov v Massachusettsu, ki bi šli na rovaš kuklukiškana. Zdi se, da klanovec najprej mirno delujejo na to, da si osvoje mestne občine in na posled državno administracijo. Kakor piše neki bostonski list, se je klan že ugnedil v Bostonu. Tajni sestanki se vrše vsako nedeljo v neki protestantski cerkvi.

Nov potres na Japon-
skom.

Tokijaki distrikt se je pogreznil eden čevljev.

Tokijo, 6. okt. — Večerj je bil nov potres v okrožju Honjo, kjer se nahaja Tokijo. Železniški predor v bližini gore Fujiame je bil poškodovan. Vse promet je bil ustavljen za 24 ur.

Velik del okrožja Honjo, kjer je na tisoče ljudi izgubilo življenje pri velikem potresu 1. septembra, se je pogreznil eden čevljev.

60 mrtvih v kijevski sinagogi.

Moskva, 6. okt. — Šestdeset oseb je izgubilo življenje in sto je bilo ranjenih v četrtki zvečer v židovski sinagogi v Kijevu. Nekdo je zavpil: "Ogenj!" in ugasnilo so vse luči. Nato je nastala divja panika in gneča, ki je končala s tragedijo. Ognja ni bilo.

3

PROSVETA

GLAVNO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLAVNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena opisa po dogovoru. Rokopisi se ne vrstijo.

Maribor: Zbirna knjižnica (Izdanje) 22.50 na leto, 22.50 na pol leta in 11.25 na tri mesece; Chicago 22.50 na leto, 22.50 na pol leta, 11.25 na tri mesece, in na izposojnino 22.50.

Nadvoj na vsak list 2.00.

"PROSVETA"
2227-28 So. La Salle Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slavonic National Benefit Society,
Owned by the Slavonic National Benefit Society.
Advertising rates on application.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada 50 per year; Chicago 22.50, and foreign countries 22.50 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

SLIKE IZ NASELBIN.

Detroit, Mich. — Dne sedem in dvajsetega septembra se je vršila seja odbora SND. Najvažnejša točka na dnevnem redu je bila razprava glede nakupa zemljišč. To točko ima odbor na dnevnem redu še daleč časa. Pričakovano se je, da se skliče v ta namen seja delničarjev na dne. Stičajestega oktobra. Ker je pa vprašanje glede prostora ali stavbišča zelo košljivo, se za enkrat ni moglo tako urediti, kot se želi. Sicer se bo gledalo na to, da se nekaj kupi, kakor hitro bo mogoče kaj primerne uredit.

Razume se, da najvažnejša aloga igra dolar. Ako pogledamo, da se je druzko ustanovilo dne 25. marca, to je nekako pred šest meseci, da bi bil izreden uspeh, ako bi se nam le zdaj posrežilo kupiti stavbišče ali stavbo.

Znano je, da nameravajo vsi Slovenci v Detroitu in okolici kupiti nekaj delnic. Ampak mnogi imajo nujno potrebo. Ako bi vsi kupili delnice sedaj, ki jih nameravajo kupiti, bi bilo veliko olajšanje pri kupovanju stavbišč.

Op. stavbe ali stavbišča, ki se proda po ceni, se navadno vpraski večja vsota kot prvo odplačilo. Ako ni zahtevane vsote, se ne more kupiti stavbišča ali stavbe, ki je poseni na prodaj. Zato ne smemo odlašati, ampak treba je iti na delo.

Člani, ki so v odboru, še ravno so vsi zaposleni, kakor so doma. Ima vsi Slovenci nekaj živeti, čni popravljajo hiše, drugi grade nove, so pripravljani ertvovati vsaki teden nekoliko ur za dobro narodno stvar.

Kakor je bilo že poročano, prireditelji društva SND. dne eden in dvajsetega oktobra veselite, združeno z vinsko trgovijo v Hrvatskem Domu na Kirbyju.

Vaščani vinogradek val so se potrudili, da najamejo najboljši vinčarje in vinčarke, dobrega vaškega čuvaja, iz svoje srede se pa izvolili najposobnejšega mošča, za čupana. Kakor vidimo, bo tatovom huda predla.

Ker je zadnja veselica te vrste v Detroitu v tem letu, se jo gotovo val udeležimo. — Math. Urban.

de najbrš v Indiano in tako naprej. Tako ti lazi naprej in strah ljudi s poklomi, ki mu verjamejo. Saj bi bil neumen, ako bi jih ne strašili. Kolikor bolj jih straši, toliko več mu dajujejo. Zanjti Jan je naberali devet in osmdeset dolarjev za par ur truda. Nihali smo, da ima dve sto dolarjev plače na teden. Jesti je pa hodil od hiše do hiše in verniki so ga radi sprejemali. Nekateri so se kar pulili sanj in so ga vabili na vas pruge v svojo hišo. Po vrhu mu pa stisnajo še dolarje v roko zato, ker je pri njih jedel. To so vam dobre duše, samo pekla se bojijo ti revčki.

Imamo tri različne cerkve, torej tudi različne bogove. Samo katoliške še nimamo, in če bi bila tukaj, bi mogoče posekala vse tri cerkve. Ne bo več trajalo dolgo časa, pa imeli bomo tudi katoliško cerkev. Kakor se sliki, so si jo farmarji zaželeli. Bog... jim daj zdravje. Odleglo bo vsaj vsa tistim, ki morajo hoditi daleč k spovedi, da se oddišijo svojih grehov. Ko bo cerkev dograjena, je bodo blagoslovili. Tedaj si jo tudi jaz ogledam saj od sunaj, pa magari še moram po vseh starih čez tisti šolezniški most, ki je pol milje dolg in strašno visok.

Bom saj videla, ako je božji hram kaj bogat na belinah na duhu. Ako to storim, mi bodo menda odpuščeni vsi pretekli in prihodnji grehi. Plazati šet tak most tudi ni malenkost!

Pred enim mesecem nas je zapustil rojak Frank Omeru s svojo družino. Naselili se je na farmi nekje blizu New Yorka v upanju, da si napravi nekoliko bolj prijeten dom. Prišel je v Ameriko še pred vojno. Žena in sin sta prišla za njim pred tremi leti. Do svojega odhoda so vedno bivali v tujakih okolici. Z njegovim odhodom smo izgubili kaj veselo družino. Želim jim na novem domu obilo sreče in uspeha in dosti zvestih prijateljev.

Ko to pišem, piha tako močan veter, da listje leti krištem po zraku. To je znamenje, da kmalu izgine zelena odeja v naravi. Sezona za regat je tudi že minila. Rojakinjam se toži po višelih urikah, ko smo brale regat. Včas je pa katera tudi šla na prostor, na katerem ni bilo regata. Pa kaj zato! Prijetno je le bilo. Ako nam bo sreča mila, ga bomo nabirale zopet prihodnjega spomladi. Res je, vsaka reč samo en čas trpi, pa zato večkrat. Pozdrav zaveznim študentjem in listu obilo naročnikov. — Mary Supan.

Livingstone, Ill. — Tukajšnje slovansko delavsko pevsko društvo "Naprej" je priredilo dne 29. septembra od šestih svečar pa do petih jutraj vinske trgovce, ki se je zelo dobro obnesla. Društvo je imelo tudi lep dobiček.

Za dober uspeh se zahvalimo vsem, ki so pripomogli do njega, posebno pa pevskemu društvu "Slavček" iz Carlinville, našemu vrlému naprednemu pevoduju Martin Jančiču iz Stantonu, deputaciji nemškega pevkega društva iz Hillbora, rojakom od šte. 7 v Stantonu, članom društva 96 S. N. P. J. in vsem drugim iz naše naselbine, ki so posetili našo prireditve.

Zabavali smo se od večera do jutra. Čas nam je prehitro potekel. Ako bodo drugi naše pevsko društvo povabili na svoje prireditve, se bomo radi odvali vabilu.

V zahvali ne smem pozabiti kvarteta "Čerlinka", ki je izbrano in ataino igral. — Za slovansko pevsko društvo "Naprej": Mike Zitar, predst., Rudolf Paulič, tajnik, John Gorenc, blagajnik.

Woodward, Iowa. — Skoraj sedem letkih let ni bilo duha no sluha iz tukajšnje okolice. Oddločila sem se zaradi tega, da se oglašim, da ne bodo rojaki v drugih naselbinah mislili, da smo šli še val rakom živlat.

Delo v rudnikih je precej različno. Je paš tako kot drugje. Razlika je ta, da je nekaj časa sem malo več dela v rudnikih. Znak pa ne? Zima je pred durni in ljudje potrebujejo več prsmoga kot ob času gorkih poletnih dni.

Deležalo je pri nas skoraj dva tedna skupaj, pa tudi preje se nam ni bilo treba pritoževati zaradi suše. Za te dobrote se imamo menda zahvaliti nekemu milijonarju, ki je obiskal tukajšnje domačine. Znano mi ni, kakšnega boga molijo ti ljudje. Samo toliko mi je znano, da jim je bog več kot vsakdanji kruh. Ti reveži na duhu so čepeli kar dva tedna v cerkvi. Bili so tam kuhani in pečeni, le spat so hodili domov. Prve nedelje v oktobru jih je misijonar zapustil in je odromal v Illinois. O tam poj-

Datum v objavi n. pr. (Nov. 20-22) poleg vsakega imena na naslovu kazni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Posvetila je pravilna, da se vam ne ustavi list.

DIKTATORSTVO IN IMPERIJALIZEM STA TOVARIŠA V ŠPANIJI.

V Španiji je revolucija španjskih fašistov povzročila najtemnejšo reakcijo, spojeno z najbolj bedastimi imperijalističnimi sanjami, katere podpira tudi Vatikan v nadi, da pride do moči in veljave, kakršni je vžival v srednjem veku.

Španska vlada je sicer izjavila, da uvede za delavstvo penzijo in da izboljša življenske razmere delavcem. Koliko so vredne take obljube, pa dokazuje druga vladina izjava, v kateri pravi, da naj delavci opuste organizacije, ki uče razredni boj. Z drugimi besedami to pomeni, da naj delavci sami uničijo svoje strokovne in politične organizacije in naj zaupajo fašistovski vladi, da bo po očetovsko skrbela zanje. Delavci naj bi se prostovoljno oropali svojega orožja, da lažje postanejo igračka v rokah španjskih mogotcev in izkoriščevalcev in njih zaveznikov v Franciji in Vatikanu.

Diktatorji v Madridu se zavedajo, da so organizirani delavci edini resni nasprotniki vojaške diktature in imperijalističnih teženj. To je vzrok, da španska vlada najprvo maže delavce z medom okoli ust, na to jim pa jemlje pravico do organizacije.

Po zatrdilu diktatorja Primo Rivera niso več španjski imperijalistični upi v Maroku, ampak so v Južni Ameriki. Njemu se pridružuje Vasquez Domella, politični vodja rimsko katoliške cerkve v Španiji. Vojaška sablja in kriva škofova palica sta se združili, da obnovita španjski imperij, ki bi obsegal vso Južno Ameriko do Paname in Španijo v Evropi. To je cilj španjskih posvetnih in cerkvenih imperijalistov. Vsa moč rimsko katoliške cerkve v Španiji in v južnoameriških republikah podpira te imperijalistične sanje, ki imajo namen gospodarsko pojačati španjske kapitaliste, imperijaliste in kraljevo obitelj na eni strani, na drugi pa rimsko katoliški cerkvi pridobiti staro moč in vpliv v posvetnih zadevah in povečati dohodke Vatikana.

Ideja ni nova. Pa tudi taki poskusi so bili že napravljani, ki so pa žalostno končali. Maksimilijanova pustolovščina v Mehiki je bila tak poizkus, ki je končala s tragedijo v Queretaru, pri kateri je bil glavni štatist — mehiški cesar Maksimilijan ustreljen. To pustolovščino je insceniral francoski cesar Napoleon III po dogovoru v Vatikanu, ki je tako klaverno končala, dasiravno je bila zapričeta z velikimi upi. Maksimilijan, brat bivšega avstrijskega cesarja Francjožefa, je bil le marioneta v rokah vaticanjskih in francoskih imperijalističnih klikarjev in združbarjev, ki se je dala ujeti z lepimi slikami o cesarski slavi onkraj oceana.

V šestdesetih letih minolega stoletja je imela Mehika igrati tisto ulogo po sklepih francoskih in vaticanjskih imperijalističnih intrigantih, ki so jo zdaj odkazali Španiji. Mehika namreč se več ne da izrabiti za take spletke, kajti Mehika se je razvila in v nji je Vatikan izgubil svojo moč. In tako so francoski rojalisti, ki niso nič drugega kot pohlevni podporniki Vatikana in čisto navadni klerikalci, pridobili za načrte Vatikana španjske militariste in imperijaliste.

Proglasili so vojaško diktaturo in pogazili so ustavno vlado v Španiji. Ko je bilo to izvršeno, prihajajo s svojimi načrti v javnost, ker si domišljajo, da so tako trdno v sedlu, da jih španjsko ljudstvo ne more več pahniti iz nje, ako mu tudi ti načrti niso všeč.

Šel je pobožni Maksimilijan, šel je Napoleon III, nekdanj prostozidar, katerega so pa karbonari izključili iz svoje srede, ko se je Vatikanu udinjal, da ureniči svoje imperijalistične sanje, in v Španiji pojdejo militaristi in imperijalisti, ki v interesu vaticanjske denarne močnje snujejo nove načrte za obnove imperija v Južni Ameriki pod diktaturo klerikalne Španije.

Ljudstvo v Južni Ameriki ni slepo. Kajti prav dobro vidi, kaj zanje kuhajo španjski, francoski in vaticanjski reakcionarji. Znano se je otrešiti španjske nadvlade pred desetletji in desetletji, ko je bila moč Španije večja od današnje, za to bo znalo tudi preprečiti imperijalistične načrte največjih in najbolj zagrizenih nazadnjakov pod solncem, še preden bodo dozoreli.

Corning, Cal. — Leto in leta ni bilo duha no sluha o meni v slovanskih listih. Življenje je bilo same nišne, brez pomena. Nedavno sem se zopet prebudil v novem veselju življenja. Našel sem kraj, v katerem mislim preživeti zadnje dni mojega življenja.

Našel sem dom v prijazni dolini reke Sacramento, obdane od zapada, severja in vzhoda z visokimi gorami, tako da nas varujejo pred mrzlimi vetrovi od severja, od juga pa pihljajo prijazni južni vetrovi.

Ceste senjijo stara oljkina drevesa, orehi in visoke vedgo zelene palme. Nemogoče mi je popisati krasoto tega kraja.

Tukaj dozore prve oranže in limone v Kaliforniji. Rodi tudi trta zelo okuano grozdje in tudi pridelek najboljših oliv je obilen. Vmes med drevjem pa izvrgele ptičice in kramljuje med seboj. Zrak je dober in čist, pitna voda dobra. Zato se je začelo zame zadovoljno življenje.

Le nekaj mi manjka, kakor pravi neki pesnik:

"Gorje, kdo v nesreči biva sam. A sreče ni, kdo srečo vlija sam." Prihodnjil napisem kaj novej, kar ne vem kako je všeč moji povest. Želim članom SNPJ. in študentjem Prosvete areden dom! — Frank Sudner.

Livingstone, Ill. — Tukajšnje slovansko delavsko pevsko društvo "Naprej" je priredilo dne 29. septembra od šestih svečar pa do petih jutraj vinske trgovce, ki se je zelo dobro obnesla. Društvo je imelo tudi lep dobiček.

Za dober uspeh se zahvalimo vsem, ki so pripomogli do njega, posebno pa pevskemu društvu "Slavček" iz Carlinville, našemu vrlému naprednemu pevoduju Martin Jančiču iz Stantonu, deputaciji nemškega pevkega društva iz Hillbora, rojakom od šte. 7 v Stantonu, članom društva 96 S. N. P. J. in vsem drugim iz naše naselbine, ki so posetili našo prireditve.

Zabavali smo se od večera do jutra. Čas nam je prehitro potekel. Ako bodo drugi naše pevsko društvo povabili na svoje prireditve, se bomo radi odvali vabilu.

V zahvali ne smem pozabiti kvarteta "Čerlinka", ki je izbrano in ataino igral. — Za slovansko pevsko društvo "Naprej": Mike Zitar, predst., Rudolf Paulič, tajnik, John Gorenc, blagajnik.

Woodward, Iowa. — Skoraj sedem letkih let ni bilo duha no sluha iz tukajšnje okolice. Oddločila sem se zaradi tega, da se oglašim, da ne bodo rojaki v drugih naselbinah mislili, da smo šli še val rakom živlat.

Delo v rudnikih je precej različno. Je paš tako kot drugje. Razlika je ta, da je nekaj časa sem malo več dela v rudnikih. Znak pa ne? Zima je pred durni in ljudje potrebujejo več prsmoga kot ob času gorkih poletnih dni.

Deležalo je pri nas skoraj dva tedna skupaj, pa tudi preje se nam ni bilo treba pritoževati zaradi suše. Za te dobrote se imamo menda zahvaliti nekemu milijonarju, ki je obiskal tukajšnje domačine. Znano mi ni, kakšnega boga molijo ti ljudje. Samo toliko mi je znano, da jim je bog več kot vsakdanji kruh. Ti reveži na duhu so čepeli kar dva tedna v cerkvi. Bili so tam kuhani in pečeni, le spat so hodili domov. Prve nedelje v oktobru jih je misijonar zapustil in je odromal v Illinois. O tam poj-

Livingstone, Ill. — Tukajšnje slovansko delavsko pevsko društvo "Naprej" je priredilo dne 29. septembra od šestih svečar pa do petih jutraj vinske trgovce, ki se je zelo dobro obnesla. Društvo je imelo tudi lep dobiček.

Za dober uspeh se zahvalimo vsem, ki so pripomogli do njega, posebno pa pevskemu društvu "Slavček" iz Carlinville, našemu vrlému naprednemu pevoduju Martin Jančiču iz Stantonu, deputaciji nemškega pevkega društva iz Hillbora, rojakom od šte. 7 v Stantonu, članom društva 96 S. N. P. J. in vsem drugim iz naše naselbine, ki so posetili našo prireditve.

Zabavali smo se od večera do jutra. Čas nam je prehitro potekel. Ako bodo drugi naše pevsko društvo povabili na svoje prireditve, se bomo radi odvali vabilu.

V zahvali ne smem pozabiti kvarteta "Čerlinka", ki je izbrano in ataino igral. — Za slovansko pevsko društvo "Naprej": Mike Zitar, predst., Rudolf Paulič, tajnik, John Gorenc, blagajnik.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

Zopet ena, ki pa seveda ni zadnja, Reka je popolnoma v laških rokah. Že so jo okupirali. Lahki in prevzeli vse upravo v svoje roke. Že daj časa so se pripravljali nato, naši vladi so pa poslali pismo, v katerem zatrjujejo, da so storili to le valed bednega stanja in nezdravih razmer, ki vladajo tam. Ironija! Kdo verjame vso to? Danes okupacija, jutri aneksija in laška zmaga je popolna nad našo diplomacijo in vlado, ki je, kot je videti, vse dogodke prespela. Ne vem, ali smo res povsod ta zadnji? V reški okolici se giblje vse polno laškega vojakstva. Kakar vedo povedati časopisi, je v okolici Reke nad 20 pehotnih, 7 topniških in 3 konjeničnih pol-

Ena velika unija.

(Leland Olds za Federated Press.)

Ne Ena velika unija delavstva pač pa Ena velika unija podjetnikov eksistira v tej deželi že od dvajset let. Danes ima ta unija svojih 5000 članov tovarnarjev in raznih velepodjetnikov, katerih kapital znaša nad \$12,000,000.00. Pod kontrolo te Ena velike unije je 6,000,000 delavcev in 75 do 80 odstotkov vse industrije v tej deželi obratuje po principih "Ena velike unije".

Mogoča unija razredno zavednih podjetnikov se imenuje "Narodna zveza podjetnikov".

Odprta delavnica je prvi in najglavnejši princip, kateremu sledijo člani te unije. Princip njh je tudi, da "ima podjetnik pravico odpuštili delavca, kadarkoli se ljubi njemu in delavcu, da je lahko u-sluben, kakor je njemu po volji". Umevno je, da je "Ena velika unija" tudi trdno za princip, da ne priznava nikake organizacije ter si ne pusti diktirati od nikakih delavskih voditeljev, kaj naj bodo delovni pogoji in plače, pač pa da sama odloča in sklepa pogodb z delavci posamezno ali v skupinah, kakor pač sama hoče.

Zveza podjetnikov stoji na stališču, da se je treba posluževati za doseganje njenih principov tudi sodišče in da kršitel med svojimi člani, ki bi samovoljno sklepali pogodbe z delavskimi organi-

Iznajdba novega parnega stroja

Dvakrat toliko gonilne sile in samo petnajst odstotkov več goriva — to je cilj, ki ga hoče tvrdka "General Electric Co." doseči ter potem takšen parni stroj ponuditi vsem tistim, ki rabijo parne stroje.

Parni stroji dajejo približno 70 odstotkov ameriške mehanične energije ali gonilne sile.

Javnost je zaznala ta teden, da izpopolnjujejo v tvrdkih laboratorijih v Schenectady, N. Y., nov stroj, o katerem trde večaki, da bo predstavljal največji napredek v razvojni zgodovini parne gonilne sile. Po njihovem mnenju bo dovršitev tistega stroja znatno zmanjša, ki se jo bo dalo primenjati oni izumitelja Wattsa, ki je izpopolnil parni stroj toliko, da je bil za praktično uporabo.

Podrobnejši podatki o novem parnem stroju je pričakovati v enem ali dveh tednih.

Kolikor je doslej znanega o tem novem stroju, se da reči le to, da se razlikuje od sedanjega stroja v tem, da je njegov glavni izvor gonilne sile namesto vodne pare hlap šivega srebra. Preizkuševalci pravijo, da bodo s to temeljno izpremembo dosegli skoro dvojno izdatnost ali učinkovitost. Navadna parna turbina izrablja samo nekaj 20 odstotkov vročine. Novi parni stroj je bb izrabil dvakrat toliko.

Iz povrnega opisa tega novega stroja je posneti, da kurijo premog pod kotlom, ki ima namesto vode živo srebro v sebi. To živo srebro razgreva do 675 stopinj Fahrenheit. To je njegovo vrelišče, ki je za 463 stopinj višje od onega za vodo. Para gre potem k niski turbini pod pritiskom kakih petnajstih funtov na štirjaki palec.

Večji del vročine, ki je potrebna za preobrazbo živega srebra v paro, ostane v plinovih obliki po tem, ko je šla skozi turbino. Iz kratka, ona ostane vroča in obdrži vročinsko energijo.

Veliko vlogo pri tem novem stroju bo igralo denarno vprašanje. Na vsak način je voda cenejša od živega srebra. Ali velični pravijo, da se bo dalo s dvojno učinkovitostjo odstraniti tudi takšne pomanjkljivosti.

Če bo temu tako, potem se bodo železnice gotovo prve poslužile novih parnih strojev, in pre-moga bo potem treba velika manj kakor sedaj.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

Zopet ena, ki pa seveda ni zadnja, Reka je popolnoma v laških rokah. Že so jo okupirali. Lahki in prevzeli vse upravo v svoje roke. Že daj časa so se pripravljali nato, naši vladi so pa poslali pismo, v katerem zatrjujejo, da so storili to le valed bednega stanja in nezdravih razmer, ki vladajo tam. Ironija! Kdo verjame vso to? Danes okupacija, jutri aneksija in laška zmaga je popolna nad našo diplomacijo in vlado, ki je, kot je videti, vse dogodke prespela. Ne vem, ali smo res povsod ta zadnji? V reški okolici se giblje vse polno laškega vojakstva. Kakar vedo povedati časopisi, je v okolici Reke nad 20 pehotnih, 7 topniških in 3 konjeničnih pol-

Razne vesti.

EGARBOJEVI IROTI OBETA- VALI LLOYDA GEORGA I JAJOL.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Militarizem mora biti zatrt, je dejal bivši ministriški predsednik, ki je slika svetovni položaj, ki ga je ustvarila vojna.

George Washington ima Lloyd George za največjega prijatelja angleškega kraljevstva, ker je unutil Angleže, kako postane ta ali ona država demokratična.

Bivšega ministriškega predsednika je zelo globoko ganil sprejem v tej državi. Ponovno so se zahvaljevali vladi, mestu in ljudstvu sploh za iskren sprejem.

To je bil saren aljazen sprejem, kakršnega še ni Amerika pridela nobenemu obiskovalcu iz druge države.

GOVORICA O SAROKI JUGO- SLOV. KONEZLA BAKER VSA- KE PODLAGI.

Chicago, Ill. — "Amerika je jedra države. Če greš s kakšno državo v gledališče, pa te javnost že poroti s njo."

Tako približno se je izrazil g. Božidar Purić, ki je jugoslovanski generalni konzul v Chicagu. V petek zjutraj se je prebudil ter šel govorico o svoji saroki s gdnem Bakerjevo. Časopisje je prineslo to novico ter zadilo radovednemu občinstvu, da se poroti s gdnem. Mary Landon Bakerjevo, ki jo je prejnjeno noč spremljal v gledališču.

G. Purić sam je bil presobložen s delom, da bi se razgovorjal o takih zadevah, ali neki uradnik na konzulatu je pojasnil celo zadevo takole:

"Popolnoma brez vsakršne podlage je poročilo o saroki g. Purića," je dejal. "To jutro je opazil v listih tisto vest ter pripomnil, da ni on odgovoren za njo. Jaz sam sem ga vprašal o tem, zakaj, mi na konzulatu bi morali vedeti o tako važnih stvarih. In on mi je dejal, da ni vest resnična. Gdnem Baker in konzul se poznata. To je res. Ali pa to ne pomeni, da se hočeta vzeti!"

POSTAVA PRIZNALA OTROKE SKRBNITI ZA OSTARELO MATER.

Detroit, Mich. — Sodnik Edward Command je ukazal trem sinom in dvema hčerama sedemdeset let stare Josipine Kunwinski plačevati materi malo več kot v znesku po \$20 na teden za njen preživitev. To je prvi slučaj, v katerem je odločila nova državna postava, ki nalaga otrokom skrb za njih stariše.

Mati ni mogla skrbeti zase že osemindvajset let. Med tem časom niso njeni otroci skoraj ničesar prispevali k njeni življenjski oskrbi kljub ponovnim prošnjam od strani matere in detroitskega ženskega kluba.

Po novi postavi bodo otroci v slučaju, če ne bodo marali skrbeti za svojo mater, pozvani pred sodnika in kaznovani radi preziranja sodnega odloka.

FREDDY THOMPSON PODPI- SAL(A) GLEDALIŠKO PO- GODBO.

Chicago, Ill. — Znana "moško-ženaka" oseba Fred C. Thompson, ki jo je porota oprostita zadnji teden vsake krivde in kazni na sodni obravnavi radi umora osatega Teasmerja, je podpisala v nekem krajevnom "vodvilu" pogodbo, po kateri bo nastopala na gledališkem odru. Tako je naznačil njen-njegov odvetnik Frank A. McDonnell. Thompson bo dobival(a) po \$2,000 na teden.

OLJNI MAGNAT PROTI KONGRESNEMU DOLO- ČANJU OLNJNE CENE.

Chicago, Ill. — Voditelj oljne industrije se bodo z vsemi svojimi močmi borili v prihodnjem kongresu proti predloženemu zakonodajni za določanje cen petrolejskim izdelkom.

Tako je sklenil legislativni odsek ameriške oljne zveze po dolgi in burni razpravi v hotelu Congress.

Najhuje gozpospedje baronje zmeli proti nameravanemu vladnemu vmešavanju v oljno industrijo. In vsi kakor en moč so glasovali za to, da se bodo vzajemno borili proti vladnemu določanju cen oljnih produktov.

BALUNARJI SE NE KEMIMO ZA GOVERNERJEVO OD- REDBO.

Philadelphia, Pa. Agentje pravosodnega departamenta in državni policaji, ki so dostavili governerjevo povelje več kakor 1,300 salunom in kavarnam v Philadelphiji, naj zapro vrata svojim salunom in prenehajo s svojo obrtjo, so se naslednji dan prepričali, da se večina prisadetih salunarjev ne zmeni za governerjevo povelje.

Nadalje so tudi izvedeli, da se nameravajo dotični lastniki zapreti svojih salunov brez legalnega boja.

Medtem je imel governer Minchot, ki je saeno s zveznim pravosodnim departamentom odgovorom za zaporno povelje in ki se je na lastne oči prepričal, da se salunarji ne ravna po njegovi odredbi, več konferenc s federalnim prohibicionim ravnateljem v Pennsylvaniji, s Williamom G. Murdockom in drugimi voditelji suhaške kampanje.

Governer ni maral povedati, kaj miali sedaj storiti, pač pa je namignil, da bodo legalni zastopniki državne in zvezne vlade zahtevali sodno prepoved soper salunarje ter jih tako prisilili zapreti vrata in prodati salunsko opremo.

POSTA SE POTEKUJE ZA DO- DATNE 6,700 MOČI.

Washington, D. C. — Prihodnjemu kongresu bo predložena zakonska osnova, po kateri bi naj bilo dovoljeno poštni upravi toliko denarja, da bi mogla najeti še 3,200 uradnikov, 8,000 pismonošev in 500 delavcev. Zakonska osnova so odobrili predsednik Coolidge, proračunski mojster in pa poštni minister New.

Razlog za nujnost takšnega ojačanja poštne moči je pomnoženje poštne poslovanje. Kajti s parafanjem ameriške trgovine se večja in množe tudi poštni posli. Pomnoženje poštne osebe se ima udeležiti še pred Novim letom.

DEMONSTRACIJE V MANILI.

Manila, Filipini. — Po velikem javnem shodu, ki se je vršil v Olimpijskem stadiju in ki se ga je udeležilo približno 15,000 demonstratorov, je na tisoče ljudi odkorakalo pred hišo demokratskega voditelja Sumulonga. Med potjo so napadli ti ljudje Carambolski klub, kjer je ravno včeraj Manuel Quizon v družbi drugih Woodovih nasprotnikov. Drhal je vpila: "Smrt Quizonu!"

Quizonov tajnik je bil precej hudo telesno poškodovan. Nekdo ga je močno udaril v tistem pretepu.

Poulična drhal je napadla tudi narodno univerzo in avtomobil, na katerem se je peljal univerzitetni predsednik Oslas v spremljevalcu s senorjem Sorianom.

Pravočasni pojav žandarjev in policije je preprečil nadaljno pretepanje.

Na demokratskem shodu je bila sprejeta rezolucija, v kateri je rečeno, da se bodo val demokratske države bojkota proti listom, ki zagovarjajo Quizonovo politiko.

Mogočna radiopostaja v Jugoslaviji.

New York. (Jugoslovanski oddelek FLIS.) — Kakor poroča ameriški konzul v Beogradu K. S. Patton, so v Rakovici, štiri kilometre daleč od Beograda, začeli graditi novo mogočno radio postajo 100 kilowattov. V nekem predmestju Beograda pa se istočasno gradi sprejemna postaja. Brezžično-brzojavna postaja in skupni stroški so ocenjeni na 28 milijonov dinarjev. Gradi jo francoska družba za brezžično brzojavljanje. Ko bo stavba končana, jo prevzame vlada. Nastavljeni postanejo uradniki državne pošte in brzojavne uprave, dočim družba obdrži le enega inženirja kot tehničnega konsumenta.

Na podlagi pogodbe, 12 odstotkov od surovih dohodkov gre v državo, no blagajno in ostalo bo služilo za pokritje upravnih stroškov. Ako bo blaga dobička, dobi država 20 odstotkov. Po 30 letih postane lastnik države brez vsakega daljnjega plačila.

Ta radio postaja bo prva mogočna postaja za brezžično telegrafiranje na Balkanu. Radi velikih oblašev, ki jih bo nudila za obveščanje in hitro informacijsko službo, utegne ta postaja postati kma-ju mednarodne važnosti.

GOSPODARSKA MOČ KRALJE- VINI SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV.

Izgledi, da bo prihodnje leto izvoz za 3,000,000,000 dinarjev večji od vvoza.

Trgovske zbornice in ekaportne korporacije iz cele kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev so imele 26. avgusta svoj prvi kongres v Beogradu.

Člani so bili razdeljeni v 5 odsekov, in sicer:

- a), odsek za izvoz živil;
- b), odsek za izvoz žitne, mesa in jajec;
- c), odsek za izvoz suhih aliv in sadja;
- d), odsek za izvoz govedin in rudaških produktov;
- e), odsek za izvoz vina, olja, b-pila itd.

Kongres je trajal dva dni. Ob tej priliki je kongres izdal sledečo poročilo:

KOLICINA IN VREDNOST PRODUKTOV, PRIPRAVLJENIH ZA IZVOZ

od septembra 1923 do 1. sept. 1924.

Proizvod	Vagonov	Dinarjev
Pšenice	25,000	1,200,000,000
Koruze	30,000	750,000,000
Ovsa, jedmensa		
in rai	3,000	75,000,000
Filola	2,000	70,000,000
živine		800,000,000
Mesa in mes- nih produktov		450,000,000
Jajec, okrog	1,500	500,000,000
Sira (kaskavala)		80,000,000
Perutnina itd.	500	110,000,000
Koal in divjačina		211,000,000
Suhih aliv	5,500	190,000,000
Pekmesa	170	5,000,000
Sirupa, sadja	1,250	33,500,000
Drv, lesa,		
tanina	105,300	920,000,000
Rude, cementa	75,000	470,000,000
Sardul	42	10,000,000
Južnega sadja,		
mandljev, vilenj,		
orehove, kašnaša	100	80,000,000
Opila in maki	3	30,000,000
Vina	20,000	710,000,000
Olja	50	12,000,000
Sviloprejk	22	22,000,000
Skupaj	278,309	8,785,300,000

Ce se vrednosti živih predmetov izvoza doda 25 odstotkov ostalih predmetov, ki se izvažajo dinarjev 1,096,300,000.

se predvideva skupen izvoz s 9,881,600,000 din.

Ce se od te vrednosti odračuna izvoz vina, ki je

dvoimljiv, = 781,000,000 din,

ostane za izvoz 7,700,600,000 din.

Uvoz od 1. IX. 1923

do 1. IX. 1924 7,000,000,000 din.

Torej bo izvoz večji

od vvoza za din. 5,000,000,000

izvoz od 1. I. do

1. XII. 1923

je bil 3,071,000,000 din.

Gompers, opera stare žole.

Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, nikakor ne more razumeti, da živimo v dvaestem stoletju, da se je v tem stoletju vojevala velika vojna, ki je učinkovala tudi na miljenje ameriških delavcev in farmarjev. Samuel Gompers je stari Gompers, kakršen je bil pred trideset ali štirideset leti. Zanj velja delavska strokovna organizacija na principih, na kakršnih je bila osnovana pred malo več kot trideset leti. V politiki je še vedno stari Gompers. Delavcem in farmarjem še vedno priporoča, volite svoje prijatelje v starih strankah, svoje sovražnike pa kaznujte, daširavno so se prijatelji delavstva v starih strankah, ako so bili izvoljeni, še vedno izkazali kot nasprotniki delavstva.

Z drugimi besedami to pomeni, da se Gompers ni nič naučil v teh dolgih letih, v katerih predseduje Ameriški delovski federaciji. To je zdaj odprto pokazal na konvenciji Ameriške delavske federacije v Portlandu, Ore.

Britski bratski delegatje, ki prisostvujejo konvenciji, so v lahko razumljivem in daljšem govoru pojasnjevali, koliko važnosti za delavstvo je samostojna politična akcija. Delavska stranka v Veliki Britaniji ima 142 delavskih poslancev v britanskem parlamentu. Postala je najmočnejša manjšina in je na poti, da postane večina v parlamentu.

Oglasil se je za besedo Gompers. Resnice, katero sta povedala britska delegata, ni mogel ovrči. Za to je Gompers prišel s lagovorom. Kar je v Britaniji dobro, ni dobro v Združenih državah, ker so tukaj drugačne razmere. Ko je izblebetal to iz sebe, je udaril po delavcih naprednega mišljenja. Priporočeval je, da imamo v Združenih državah pet in sedemdeset vrst delavcev. Imamo rdečkarje, na to delavce, ki so malo rdeči, potem delavce sive, modre, zelene, črne barve itd. Dejal je, da je namen vseh teh raznobarnih delavcev razdeliti organizacijo. Primerjal jih je celo s kačo, ki jih (namreč Gompersa in njegove tovariše) namerava piti v arce. Na to je razmerjavil farmarje in

se norčeval, da imamo gentleman-ke farmarje, leposlovne farmarje, politične farmarje, ki vodijo farmarje. Koncem konca je bila misel njegovega govora, da se naj delavci nikar ne organizirajo s farmarji vred v samostojni politični stranki.

Gompers ni s svojim govorom pokazal le, da se ni nič naučil v teku let, ko je predsednik Ameriške delavske federacije, ampak je tudi dokazal, da je največja cokolija v ameriškem delavskem gibanju in da je sam največ zakrivil, da se delavci in farmarji pomepujejo v razne struje in frakcije. V teh letih je imel Gompers s svojim štabom lepo priliko, da vzgoji delavce in farmarje maso. Ali Gompers in njegov štab ni sta storila ničesar za vzgojo delavske in farmarske mase s ozirom na politično akcijo, še manj pa s ozirom na spopolnjenje oblike delavske strokovne organizacije.

Gompers ni voditelj. On ni vodil, ampak se je dal pehati, kakor so pihali vetrovi. Kadar je bil pritisk iz vrst delavstva tako velik, da se sta se Gompers in njegov štab bala, da ju delavstvo pome iz delavskega gibanja, takrat je Gompers lele odnehal. In kadar mu je zelo huda predla, je satekal, da bi rad umrl na delu. Z drugimi besedami to pomeni, da želi umreti kot predsednik Ameriške delavske federacije, ki pa mora biti takak, kot si je on predstavlja. Taka jeremijada mu je večkrat pomagala iz zadrege, kajti delavci niso hoteli vreči Gompersa, ki je v davnih, davnih časih nekaj storil za delavstvo, kateremu je pa menda duh zaradi njegove starosti tako opesal, da ne more slediti duhu časa.

Gompers je pripadnik najstarejše žole, ki ima svoj izvor v srednjem veku, ko so bili delavci organizirani še v sekih. Od teh svojih nasorov ni do danes popustil še ničesar. Popolnoma pregledal je, da so se iz nekdanjih rokodelstev razvile mogočne industrije, da so se nekdanji rokodelski pomočniki spremenili v tovarniške in industrijske delavce, nekdanji mali mojstri pa v mogočne industrijske kapitane, ki dostikrat ne vedo, kako se proizvajajo produkti, ki se izdelujejo v njih podjetjih.

Zato ni čudo, ako Gompers trdovratno vztraja na svojem stališču in ga tudi najbolj dokazi ne prepričajo, da je v smoti. Gompers je danes cokolija delavskemu gibanju.

Može odpustčajo, žene najemajo.

To moči profit.

Illinoiski podjetniki zaposlujejo ženske, dočim šestino moških, ki prosijo za delo, odslave, kakor pove poročilo meseca avgusta od državnega delavskega departamenta. Prosti posredovalni uradi za delo poročajo, da je tekom avgusta od vsakih 117 moških prošencev za delo bilo vpisanih samo 100.

Poročila iz kakih 500 tvrdk pokazujejo, da je za šest in pol odstotka več zaposlenih delavk sedaj, kot jih je bilo sredi aprila. Pri tem pa poročila izkazujejo, da se je število moških uslužbencev po tovarnah znižalo. To pomeni, da podjetniki nadomeščajo v tovarnah moške s ženskimi močmi.

Številko delavk v kovinski industriji se je povzelo v samo enem mesecu za 5.7 odstotka.

Nesadostne plače tirajo ženske iz njihovih družin v tovarne, da dopolnijo za vzdrževanje družin potrebni zaslužek, a posledica tega je, da mezde se bolj padajo. Od meseca junija dalje se je znižala povprečna mesečna mezda v tovarnah za \$1.59, kakor izkazuje poročilo. Takrat je bila povprečna mezda \$28.33.

Preveliko število delavstva v državi je še naraslo, kar je videti iz povpraševanja za delom po prostih posredovalnicah. Za vsakih 100 mest je prošlo delo 113 ljudi. Povprašanje po delavcih je nenasleda ponehalo, ako pomislimo, da je se pred petimi meseci prošlo samo 86 ljudi za 100 prostih mest.

Nekoliko boljji je bil zadnjih par mesecev obrat v premovalni industriji in tako tudi pri konstrukcijskem delu ter železnih. Pri rudarski industriji je bilo po zadnjem seznamu za štiri odstotke več zaposlenih rudarjev v avgustu kot v juliju in za 5.7 odst. več zaposlenih v stavbiški industriji. Te tri industrije pa so se najbolj pozitivno radi blišajoče se

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podpora Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 1, Box 21, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka: Blas Novak, gl. blagajnik John Vagrlich, urednik glasila Jos. Zavaritnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelaznik, Box 270, Barberton, Ohio, Fred A. Vidor, Box 573, Elm, Minn., John Tordoff, Box 22, Hendersonville, Pa., John Garlick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROJE: Blas Novak, predsednik, 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROJE: Jos. Ambrosi, Box 226, Moon, Pa., John Gradiš, 18221 Puffer Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROJE: Anton Sulic, Box 104, Gross, Kans., in Jugoslav. Max Hase, Box 104, Buhl, Missa, in tovarnost. Mike Engel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3539 W. 89th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 5817 Proctor Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdržitveni odbor:

Predsednik: Frank Alet, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Jos. Ovan, 3539 W. 89th St., Chicago, Ill., Jos. Bluh, 5404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kora, 5233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POSOD: Korespondence s gl. odboriki, ki delajo v glavnem uradu, se voli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. posredovalnika, se pošljejo Predsedniku S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NALOŽI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se pošljejo gl. izvršiteljskemu odboru in Jednoti vedno se naložijo Tajništvu S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V VEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošljejo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse poročila glede poslovanja v gl. izvršiteljskem odboru se naj pošljejo Franku Hainu, predsedniku nadzornega odbora, blizu naslov je spredaj.

Vsi pismi na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, spisal, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

nime, ali si se stavbinska industrija.

Število zaposlenih v oblačilni, avtomobilni, poljedelski in oljno čistilni industriji je nenasleda upadlo. Tudi grojna industrija je ponehala, dočim je živilna poskočila, kar pa je običajno vsako leto v tej sezoni.

Po industrijah se pokazuje, da stalno narasla koncentrirana produkcija v rokah velikih korporacij. Kakor rastejo in se jačijo velike korporacije, tako pa upadajo in se izgubljajo manjše. Od srede aprila do srede avgusta je število zaposlenih pri podjetjih s več kot 5000 delavci poskočilo za osem odstotkov. Za šest in pol odstotkov je naraslo število zaposlenih pri podjetjih s več kakor 2000 delavci. Na drugi strani pa pokazujejo tvrdke, ki zaposlujejo manj kakor 250 delavcev, da število zaposlenih pri malih podjetjih stalno pada. Število tvrdk s malim številom delavstva se tudi krši.

Vse poročila izkazujejo, da velika podjetja požirajo mala in se tako spreminjajo v ogromne korporacije. Neko poročilo pravi, da deset največjih tvrdk ima vpisanih več kot eno četrtino vsa delavstva izmed 1519 tvrdk, ki so zaznamovane v poročilu.

Češka revolucijonarne krona. Knez Viktor von Hohenlohe-Schilling, vojvoda Ratiborskij, je bil velik veleposestnik na Češkem. Ker je prišlo njegovo posvetje pod agrarno reformo, je hotela izplačati češka vlada knezu vrednost njegovega posvetja po mirnih cenah v čeških kronah. Knez pa ni hotel o "revolucijonarnih" čeških kronah ničesar slišati in je zahteval, da se mu plača 10,000,000 nemških marek. Češka vlada mu je nastregla in mu dala — 10 čeških kron. Toliko je bilo namreč vrednih 10 milijonov mark sedaj.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Export, Pa. — V tem ostri Vam damo lahko pojasnilo samo za drževo Illinois, ker ne hranimo splošnih pojasnil, ki jih prinesemo v listu. Priporočamo Vam, da se obrnete za pojasnilo na naslov: Foreign Language Information Service, Jugoslav Bureau, 119 W. 41st Street, New York City. — Pozdravi!

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angliško slovar", katere je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

CENIK KNJIG

Književna Matica S. N. P. J.
je izdala sledeče knjige:

Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo\$2.00

Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 1.50

Pater Malaventura — v Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskancov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami 1.50

Zajedalci — resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki 1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 1.00

Vse te knjige so trdo in lično vezane ter so s ozirom na vsebino in kakovost materiala zelo poceni. Kdor naroči vse te knjige obenem, dobi velik popust.

